

УДК 343.827

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ЗАОХОЧЕНЬ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Т. Бурдіна

*ВСП «Технологічний фаховий коледж
Національного університету «Львівська політехніка»»,
пр-т святого Івана Павла II, 15, Львів, Україна, 79000,
e-mail: tvburdina@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-3734-6633*

Досліджено поширені в юридичній науці різноманітні підходи до розуміння поняття, змісту, суті, мети та значення заходів заохочення. Притому у процесі вивчення цієї правової категорії, яка є міждисциплінарною і комплексною, автор ґрунтувалася на наукових позиціях як радянських, так і сучасних українських дослідників, утверджених у загальній теорії права та таких галузевих юридичних науках, як трудове, адміністративне, кримінальне та кримінально-виконавче право. Відтак, у статті висвітлено, що різні вчені розглядають заохочення як акт схвалення і визнання заслуг; як своєрідну форму позитивної оцінки та винагороди корисної (сумлінної, правомірної) поведінки, пов'язаної з понаднормовим виконанням особою своїх обов'язків; як засіб стимулювання правослухняної поведінки засуджених, котрий слугує меті їхнього подальшого виправлення і ресоціалізації. Саме останнє трактування доволі широко й односпайно обґрунтоване в українській науці кримінально-виконавчого права.

Ключові слова: заходи заохочення, стимули, стимулювання правослухняної поведінки засуджених, схвалення, винагороди.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2022.74.166>

Вступ. Правильне розуміння сутності заходів заохочення зумовлює раціональну й ефективну класифікацію таких заходів, а також обґрунтоване визначення їхніх підстав та встановлення оптимального порядку їхнього застосування.

Постановка проблеми. Кримінально-виконавчий кодекс України (надалі – КВК України) [25] закріплює види, підстави і порядок застосування заходів заохочення, зокрема до неповнолітніх осіб, засуджених до позбавлення волі. Та водночас законодавець не дає визначення самого поняття заохочення, а тому насамперед необхідно з'ясувати його зміст, сутність і значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Означене питання широко досліджували науковці – як ще радянські, так і сучасні українські: О. О. Барабаш, А. П. Гель, О. М. Джу́жа, В. В. Карелін, О. Г. Колб, І. С. Михалко, С. С. Мірошниченко, А. Х. Степанюк, Ю. М. Ткачевський, Н. Б. Хлистова, П. В. Хряпінський, І. С. Яковець, З. В. Яремко та ін. Проте дослідники пропонують різні підходи до розуміння заохочення, причому їхні позиції щодо трактування сутності цієї правової категорії є часто доволі відмінними, а іноді й концептуально протилежними.

Постановка завдання. Тому в цій статті маємо на меті детальніше проаналізувати поширені у доктрині кримінально-виконавчого права різні бачення щодо поняття, змісту, суті, мети та значення заходів заохочення у процесі виконання

покарання у вигляді позбавлення волі. А відтак, сформулювати власну наукову позицію з вказаної проблематики.

Виклад основного матеріалу. Поняття заохочення є міждисциплінарним і комплексним, а тому при його вивченні варто враховувати дослідження різних юридичних наук. Так, Великий тлумачний словник сучасної української мови та Словник української мови містять подібні визначення слова «заохочення»: 1) спонукати кого-небудь до якоїсь дії певними засобами; 2) матеріальний або моральний стимул [13, с. 326]; 3) те, що заохочує кого-небудь до чогось: похвала, нагорода [33, с. 237]. У педагогіці заохочення розуміють як засіб психолого-педагогічного впливу, спрямований на санкціонування і схвалення успішного виконання учнями завдань або їхньої поведінки, а також стимулювання мотивації досягнення та підвищення впевненості зростаючої особистості у власних здібностях [16, с. 308]. В юридичній енциклопедії термін «заохочення» означає передбачені у правилах внутрішнього трудового розпорядку матеріальні та інші заходи, що застосовуються до працівників за успішного виконання ними трудових обов'язків [31, с. 145].

У загальній теорії права правове заохочення розглядають як особливий засіб позитивного соціально-правового впливу на поведінку людей з метою породження і підтримки суспільно значущої активності, внаслідок застосування якого винагороджується заслужена поведінка суб'єкта і реалізується взаємний інтерес особи, суспільства і держави [15, с. 1]. Дослідник теорії права В. М. Баранов під заохоченням розуміє встановлені нормами права різноманітні форми позитивної оцінки державою корисної понаднормової діяльності учасників суспільних відносин [7, с. 122]. Теоретик права Н. А. Гуціна визнає правове заохочення позитивним чинником, що впливає на свідомість індивіда, котрий викликає зацікавленість в отриманні благ, апелюючи до свободи суб'єкта й очікування результату, який залежить, передусім, від його суб'єктивного рішення [14, с. 7].

Відзначимо, що з-поміж галузевих юридичних наук належну увагу питанню заохочення приділяли як ще радянські, так і сучасні українські дослідники у трудовому, адміністративному, кримінальному та кримінально-виконавчому праві. Представник радянської і української науки трудового права О. Т. Барабаш вказує, що заохочення – це публічне визнання заслуг, нагородження, виявлення суспільної поваги робітникам і службовцям у зв'язку з досягнутими успіхами у процесі виконання роботи [4, с. 11]; аналогічне формулювання подає і Н. М. Бородіна [12, с. 83] та схоже – М. В. Плюхін [30, с. 4]. Є. Г. Неїдзе зазначає, що заохочення є актом схвалення і публічного визнання заслуг і трудових результатів робітників, службовців, тощо з боку відповідно уповноважених державних, громадських органів, об'єднань або посадових осіб, що може проявлятися в різноманітних формах, видах, способах, у т. ч. у вигляді нагородження [29, с. 120]. М. Д. Бойко зауважує, що заохочення – це публічне визнання заслуг працівників та надання їм переваг у зв'язку із досягнутими успіхами в роботі [10, с. 200], подібне висловлюють й інші українські науковці [38, с. 463; 26, с. 58]. О. В. Лавріненко стверджує, що заохочення – це своєрідна форма позитивної оцінки результатів праці працівника у процесі виконання ним своєї трудової функції [26, с. 60]. Н. Б. Болотіна вважає заохоченням за трудовим правом публічне визнання трудових заслуг працівника і застосування роботодавцем або уповноваженим органом держави передбачених законодавством або колективним договором заходів заохочення [11, с. 172], а І. Д. Шумляєва – заснований на законодавстві вияв пошани до члена трудового колективу у формі застосування до нього роботодавцем заходів заохочення за зразкову поведінку, визнану трудовою заслугою [43, с. 110]. І. М. Рябовол

наголошує, що заохочення за працю – це стимулювання до більш ефективної, виробничої праці, покликане виділити кращих працівників, кращі трудові колективи, яке застосовується на підставі відносно вільної оцінки їхніх трудових досягнень, з урахуванням особистих і суспільних інтересів та у встановленому законом порядку [32, с. 41].

Учений-адміністративіст О. Г. Стрельченко зазначає, що заохочення – це такий засіб впливу, який через інтереси та свідомість спрямовує волю людей на здійснення корисних, з погляду суб'єкта управління, діянь [35, с. 8]. Г. В. Чубуков вважає, що правове заохочення становить ступінь відзнаки досягнень, який спонукає суб'єктів правових відносин до досягнення заохочуваного результату або до особливих зусиль і високого сумління у виконанні приписів норм права [42, с. 18].

Теоретик права О. В. Малько розглядає правове заохочення як форму і ступінь юридичного схвалення добровільної заслуженої поведінки, внаслідок чого суб'єкт винагороджується, для нього настають найсприятливіші наслідки [27, с. 164; 28, с. 31]. Дослідник виділяє такі його ознаки: 1) заохочення є реакцією на заслужену поведінку, котрою визнається сумлінний правомірний вчинок, пов'язаний із «понадвиконанням» суб'єктом своїх обов'язків або з досягненням ним загально-визнаного корисного результату, який виступає підставою для застосування заохочення; 2) воно пов'язане з суто добровільним вчинком; 3) заходи заохочення юридично схвалюють позитивні дії, виступаючи формою винагороди з боку суспільства і держави за добровільну заслужену поведінку; відтак заохочення – це різновид схвалення; 4) заохочення взаємовигідне для держави, суспільства і суб'єкта, якого заохочують, поєднує різні інтереси, задовольняючи «сторони» сприятливими наслідками; 5) воно є юридичним стимулом, причому, як правило, дуже дієвим; 6) заохочення реалізується у формі правозастосування, яке виражається у прийнятті компетентними органами індивідуально-владних велінь, що містять нові додаткові блага, надані конкретним суб'єктам за досягнення позитивних результатів діяльності, що перевершують звичайні [27, с. 164–166]. Схожі ознаки правового заохочення виокремлюють й такі українські науковці, як М. О. Дей, В. С. Бігун, Д. Г. Коритько [15, с. 7; 8].

Представниця української науки теорії права О. О. Барабаш визначає правове заохочення (заохочення у праві) у широкому розумінні – як правовий засіб впливу на поведінку суб'єктів права, а у вузькому – як різновид правових стимулів, спрямований на спонукання суб'єктів права до усвідомленого сумлінного виконання ними своїх обов'язків та досягнення соціально корисних результатів, які перевищували б звичайні вимоги, що ставляться до таких результатів [6, с. 78; 5, с. 8]. Дещо схоже розуміння заохочення подає дослідник радянської науки кримінально-виконавчого права Б. Я. Бляхман, вказуючи, що, враховуючи комплекс заохочувальних норм, відповідні державні органи зобов'язані розглянути питання про застосування заохочення за поведінку, яка полягає у досягненні встановлених умов, показників, результатів, як правило переважаючих загальні вимоги [9, с. 10]. Теоретик кримінально-виконавчого права С. Л. Бабаян визнає, що заохочення юридично і морально схвалює позитивні дії засудженого, виступаючи формою винагороди з боку суспільства і держави [3, с. 37].

Радянські дослідники трудового права О. І. Зарецька і С. С. Карінський наголошують, що застосування заохочень – це не тільки нагорода і відзнака за вже досягнуте, але також і стимул для подальших досягнень [18, с. 26]. Згадуваний радянський й український теоретик трудового права О. Т. Барабаш відзначає, що різноманітні форми заохочення та інші заходи, засновані на використанні чинників

особистої зацікавленості в суспільних інтересах, становлять стимулюючу діяльність [4, с. 11].

Представник української науки кримінально-виконавчого права О. М. Джужа зауважує, що заохочувальні норми надають суб'єктам правовідносин додаткові права за наявності особливих підстав; вони стимулюють бажану для держави поведінку, не вдаючись до примусових заходів. Притому науковець стверджує, що виконання засудженим умов заохочувальної норми ще не дає права вимагати той чи інший вид заохочення, а орган, який виконує покарання, не зобов'язаний надавати засудженому таке заохочення [24, с. 28]. Радянські вчені Ф. Р. Сундуров і І. А. Тарханов наголошували, що заохочувальні норми стимулюють соціально активну поведінку засуджених і тому стосуються не тільки прав, а й становлять конкретизацію суспільного інтересу [36, с. 125].

Радянські теоретики виправно-трудового права вважали, що застосування заходів заохочення є засобом закріплення позитивних зрушень у поведінці засуджених та стимулювання їхнього подальшого виправлення [34, с. 93]. М. А. Єфімов вказує, що заохочення – це засіб, за допомогою якого адміністрація виправних установ відзначає позитивні зміни у ставленні засудженого до праці і поведінки та у такий спосіб стимулює і надалі його виправлення та перевиховання. А тому важливим у застосуванні до засуджених заходів заохочення є те, що саме вони показують кожному ув'язненому, що його зусилля в напрямі виправлення не залишаються непоміченими, щоб у засуджених не виникав настрій безперспективності і байдужості [17, с. 71]. Дуже схожі визначення заходів заохочення як одного із засобів впливу на засуджених з метою їхнього виправлення і перевиховання подають також інші як радянські, так і українські дослідники кримінально-виконавчого права [2, с. 113; 23, с. 113; 20, с. 89]. Представники радянської виправно-трудової педагогіки розглядали заохочення як метод, який полягає у тому, що вихователь виявляє позитивне у вчинках і якостях засудженого та стимулює його подальший розвиток [19, с. 97]. Особливо слухним видається твердження українського вченого П. В. Хряпінського про те, що метод заохочення визначається органічним узгодженням інтересів та потреб особи, поведінка якої стимулюється, з одного боку, та суспільних, державних інтересів і завдань у кримінально-правовій сфері, – з іншого; це знаходить своє відображення у сприятливій, безконфліктній ситуації, що утворюється при застосуванні кримінально-правового заохочення [41, с. 13; 40, с. 82]. Притому згаданий науковець уважає заходи заохочення неосновним засобом виправлення [40, с. 34].

Засобом стимулювання визнавав заохочення і дослідник радянського виправно-трудового права Ю. М. Ткачевський, наголошуючи, що воно є потужним педагогічним важелем, правильне застосування якого дає хороші результати, адже заохочується найкраще, яке, відтак, стає помітним, набуває характеру мети, якої необхідно прагнути [37, с. 50]. Радянський теоретик права В. М. Баранов зазначав, що заохочення є чинником мотивації правомірної поведінки [7, с. 88]. Варто погодитися також з українською дослідницею Н. Б. Хлистовою, яка стверджує, що кримінально-правове заохочення суспільно корисної мотивації є сукупністю кримінально-правових норм та практики їхнього застосування, спрямованих на поширення антикримінальної діяльності на основі заохочення суспільно корисної мотивації. А отже, заохочення виступає найпотужнішим стимулюючим чинником, що сильніше за інші формує зацікавленість суб'єктів у соціально-корисній поведінці, створюючи для неї режим найбільшого сприяння [39, с. 12–13; 41, с. 13; 40, с. 82]. Одним із видів правових стимулів уважає заохочення ще одна українська

вчена Н. В. Коломієць [21, с. 12, 25], визнаючи їх засобами для стимулювання правомірної поведінки засуджених [22, с. 94]. Вона розуміє заохочення у кримінально-виконавчому праві як заходи впливу, виражені в заохочувальних нормах КВК України, які застосовуються до засуджених за виконання обов'язків, визначених законодавством і виявляються у зовнішньому схваленні відповідних дій засудженого [21, с. 24; 22, с. 92]; як виражену в нормі права форму юридичного схвалення правомірної поведінки засудженого [22, с. 94].

Українська теоретик кримінально-виконавчого права З. В. Яремко також відзначає, що заходи заохочення спрямовані на ефективне стимулювання правомірної поведінки засуджених, а також на їхню соціальну переорієнтацію у процесі відбування покарання. Дослідниця наголошує, що заохочення виконують одну, мабуть, із найголовніших функцій під час відбування покарання засудженими особами – виховну, значення якої важко переоцінити, оскільки вона виступає засобом корекції поведінки засуджених, слугує ефективній реалізації всіх форм і методів виправлення засуджених, а також спрямовує їх до загальнолюдських цінностей [45, с. 279]. Відповідно, З. В. Яремко констатує, що заходи заохочення, які застосовуються до осіб, позбавлених волі, – це дієвий засіб впливу на поведінку засудженої особи, який становить сукупність норм кримінально-виконавчого законодавства, котрі застосовуються визначеним колом посадових осіб органів і установ виконання покарань за правомірну, соціально корисну поведінку засуджених, з метою стимулювання їх до подальшої правослухняної поведінки, виправлення та профілактики асоціальної поведінки [44, с. 59; 45, с. 279–280].

Висновки. Отже, підсумуємо, що заходи заохочення варто визнати важливою складовою у правовому регулюванні процесу виконання та відбування покарання, яка спрямована на стимулювання правослухняної поведінки [1, с. 8] осіб, засуджених до позбавлення волі, у т. ч. неповнолітніх. Відтак, з огляду на викладені вище різні наукові бачення щодо сутності заходів заохочення, зацентруємо, що, на наше переконання, їх доцільно розглядати, передусім і головню, власне як стимули, як акти стимулювання подальшої правослухняної поведінки засудженого, що слугують меті його виправлення і ресоціалізації.

Список використаних джерел

1. Автухов К. А., Яковець І. С. Реінтеграційний напрям діяльності персоналу установ виконання покарань: наук.-практ. посібник / за заг. ред. А. Х. Степанюка. Харків : Право, 2013. 148 с.
2. Артамонов В. П. Комментарий к Исправительно-трудовому кодексу РСФСР. Москва : Юрид. лит., 1979. 264 с.
3. Бабаян С. Л. Понятие и правовая природа поощрительных институтов уголовно-исполнительного права. *Актуальные вопросы юриспруденции*. 2012. № 18. С. 33–39. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-pravovaya-priroda-pooschritelnyh-institutov-ugolovno-ispolnitelnogo-prava/viewer>.
4. Барабаш А. Т. Ответственность за нарушение трудовой дисциплины. Киев : «Вища школа», 1977. 43 с.
5. Барабаш О. О. Заохочення у праві: загальнотеоретичне дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2013. 18 с.
6. Барабаш О. О. Заохочення у праві: загальнотеоретичне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2013. 186 с.
7. Баранов В. М. Поощрительные нормы советского социалистического права / под ред. М. И. Байтина. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1978. 145 с.

8. Бігун В. С., Коритько Д. Г. Філософія нагородного права як сфера правової політики та нагородної юстиції (на прикладі відзначення суддів державними нагородами України). *Проблеми філософії права*. Київ, 2008–2009. Т. VI–VII. С. 187–203.
9. Бляхман Б. Я. Теоретические вопросы правового положения осужденных. *Проблеми охрани прав и интересов осужденного : сб. науч. трудов*. Кемерово, 1985. 152 с.
10. Бойко М. Д. Трудове право України : навч. посібник / вид. 2-ге, доповн. і переробл. Київ : Атіка, 2008. 316 с.
11. Болотіна Н. Б. Трудове право України: навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 357 с.
12. Бородин Н. Н. Трудовая дисциплина и меры ее укрепления. Москва : «Московский рабочий», 1973. 112 с.
13. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. С. Ковальський (кер.) та ін. Київ : Дніпро, 2009. 1332 с.
14. Гущина Н. А. Поощрение в праве: теоретико-правовое исследование : автореф. дисс. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.01 – теория и история права и государства; история правовых учений / С.-Петербург. ун-т МВД России. Санкт-Петербург, 2004. 37 с.
15. Дей М. О. Правове регулювання засобів стимулювання праці в умовах ринкової економіки: теоретичні аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2015. 20 с.
16. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
17. Ефимов М. А. Основы советского исправительно-трудового права. *Сборник ученых трудов*. Свердловск, 1963.
18. Зарецкая Е. И., Каринский С. С. Поощрение за труд по советскому праву. *Советское государство и право*. 1954. № 5. С. 25–33.
19. Исправительно-трудовая педагогика : учеб. пособие / отв. ред. В. Ф. Пирожков. Москва : НИиРИО ВШ МОП СССР, 1967. 304 с.
20. Колб О. Г., Хлистік А. М., Барчук А. І., Кулічук М. М. та ін. Кримінально-виконавче право України. Луцьк : Вид-во Волинська обл. друкарня, 2000. 165 с.
21. Коломієць Н. В. Актуальні проблеми інституту заохочень в кримінально-виконавчому праві. *Євроінтеграційні процеси як основа соціально-економічної перебудови України : міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 28 лютого 2015 р.)*. Київ : ВМГО «ОМУ», 2015. 96 с.
22. Коломієць Н. В. Заохочення у кримінально-виконавчому праві: теоретичні засади та практика застосування : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ. Київ, 2018. 39 с.
23. Комментарий к Исправительно-трудовому кодексу РСФСР / под ред. и с предислов. Н. П. Мальшакова. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Юрид. лит., 1979. 264 с.
24. Кримінально-виконавче право України: Загальна та Особлива частини : навч. посібник / за заг. ред. О. М. Джузи. 2-е вид., перероб. та доп. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 448 с.
25. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення 22.03.2022).
26. Лавріненко О. В. Трудове право: Курс лекцій : у 2-х ч. Донецьк ; Маріуполь : Норд-Прес, МІНА УП, 2006. Ч. II. 212 с.
27. Малько А. В. Льготная и поощрительная правовая политика. Санкт-Петербург : Юридический центр Пресс, 2004. 233 с.
28. Малько А. В. Поощрение как правовое средство. *Правоведение*. 1996. № 3 (214). С. 26–36.
29. Неидзе Е. Г. Сущность и методы регулирования дисциплины труда в СССР. Тбилиси : Издание Тбилисского университета, 1964. 130 с.
30. Плюхин Н. В. Дисциплинарная ответственность рабочих и служащих. Москва : Юрид. лит., 1978. 72 с.

31. Популярна юридична енциклопедія / уклад. В. С. Ковальський (кер.) та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 528 с.
32. Рябовол И. М. Сущность поощрения за труд по советскому трудовому праву. *Правоведение*. 1974. № 5. С. 35–41.
33. Словник української мови: академічний тлумачний словник (1970–1980) : в 11 томах / за ред. І. К. Білодіда; АН УРСР, Ін-т мовознавства. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 3, 1972. С. 237. URL : <http://sum.in.ua/s/zaokhochennja>.
34. Советское исправительно-трудовое право / под ред. Н. А. Беляева, В. С. Прохорова. Ленинград : Изд-во Ленинградского университета, 1989. 296 с.
35. Стрельченко О. Г. Заохочення як метод управління у сфері охорони здоров'я : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2008. 19 с.
36. Сундуров Ф. Р., Тарханов И. А. Прокурорский надзор как гарантия обеспечения прав осужденного. *Проблемы охраны прав и интересов осужденного. Сборник научных трудов*. Кемерово, 1985. 152 с.
37. Ткачевский Ю. М. Советское исправительно-трудовое право. Москва : Издат. Москов. ун-та., 1971. 232 с.
38. Трудове право України: Академ. курс : підручник / за заг. ред. Н. М. Хуторян. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 608 с.
39. Хлистова Н. Б. Заохочення суспільно корисної мотивації: кримінально-правові та кримінологічні аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 – кримінальне право, кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ, 2003. 22 с.
40. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України : навч. посібник Київ : Центр учбової літератури, 2008. 192 с.
41. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України: теоретичні, законотворчі та правозастосовні проблеми : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Харків, 2010. 39 с.
42. Чубуков Г. В. Правовые формы поощрения работников сельского хозяйства. Москва : Юрид. лит., 1980. 152 с.
43. Шумляева І. Д. Трудове право України : навч. посібник. Донецьк : ДРІДУ НАДУ, 2004. 139 с.
44. Яремко З. В. Застосування заходів заохочення та стягнення до осіб, позбавлених волі на певний строк : дис.... канд. юрид. наук : 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2016. 276 с.
45. Яремко З. В. Поняття заохочення в кримінально-виконавчому праві. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2012. № 2 (2). С. 272–281.

References

1. Avtukhov, K. A., Yakovets', I. S. (2013). *Reintehratsijnyj napriam diial'nosti personalu ustanov vykonannia pokaran'*: nauk.-prakt. posib. / za zah. red. A. Kh. Stepaniuka. Kharkiv, Pravo.
2. Artamonov, V. P. (1979). *Kommentarij k Ispravitel'no-trudovomu kodeksu RSFSR*. Moskva, Jurid. lit.
3. Babajan, S. L. (2012). Ponjatie i pravovaja priroda pooshhritel'nyh institutov ugolovno-ispolnitel'nogo prava. *Aktual'nye voprosy jurisprudencii*, № 18, 33–39. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-pravovaya-priroda-pooschritelnyh-institutov-ugolovno-ispolnitel'nogo-prava/viewer>.
4. Barabash, A. T. (1977). *Otvetstvennost' za narushenie trudovoj discipliny*. Kiev : Vyshha shkola.

5. Barabash, O. O. (2013). *Zaokhochennia u pravi: zahal'noteoretychne doslidzhennia: avtoref. dys....* kand. iuryd. nauk : 12.00.01. L'viv.
6. Barabash, O. O. (2013). *Zaokhochennia u pravi: zahal'noteoretychne doslidzhennia: dys. ...* kand. iuryd. nauk : 12.00.01. L'viv.
7. Baranov, V. M. (1978). *Pooshhritel'nye normy sovetskogo socialisticheskogo prava* / pod red. M. I. Bajtina. Saratov, Izd-vo Sarat. un-ta.
8. Bihun, V. S., Koryt'ko, D. H. (2008–2009). *Filosofiiia nahorodnoho prava iak sfera pravovoi polityky ta nahorodnoi iustytzii (na prykladi vidznachennia suddiv derzhavnymy nahorodamy Ukrainy)*. *Problemy filosofii prava*, Kyiv, T. VI–VII, 187–203.
9. Bljahan, B. Ja. (1985). *Teoreticheskie voprosy pravovogo polozhenija osuzhdennyh. Problemy ohrany prav i interesov osuzhdennogo*. Sbornik nauchnyh trudov. Kemerovo.
10. Bojko, M. D. (2008). *Trudove pravo Ukrainy: navch. posibnyk* / vyd. 2-he, dopovn. i pererobl. Kyiv: Atika.
11. Bolotina, N. B. (2008). *Trudove pravo Ukrainy: navch. Posibnyk*. Kyiv: Znannia.
12. Borodina, N. N. (1973). *Trudovaja disciplina i mery ee ukreplenija*. Moskva: Moskovskij rabochij.
13. *Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy* (2009) / uklad. V. S. Koval's'kyj (ker.) ta in. Kyiv: Dnipro.
14. Gushhina, N. A. (2004). *Pooshhrenie v prave: teoretiko-pravovoe issledovanie* : avtoref. diss. ... dokt. jurid. nauk : spec. 12.00.01 – teoriya i istoriya prava i gosudarstva; istoriya pravovyh uchenij / S.-Peterb. un-t MVD Rossii, Sankt-Peterburg.
15. Dej, M. O. (2015). *Pravove rehuliuвання zasobiv stymuliuвання pratsi v umovakh rynkovoi ekonomiky: teoretychni aspekty: avtoref. dys. ...* kand. iuryd. nauk : 12.00.05 / Natsional'nyj un-t vnutrishnikh sprav, Kharkiv.
16. *Entsyklopediia osvity* (2008) / hol. red. V. H. Kremen'. Kyiv: Yurinkom Inter.
17. Efimov, M. A. (1963). *Osnovy sovetskogo ispravitel'no-trudovogo prava. Sbornik uchenykh trudov*, Sverdlovsk.
18. Zareckaja, E. I., Karinskij, S. S. (1954). *Pooshhrenie za trud po sovetskomu pravu. Sovetskoe gosudarstvo i pravo*, № 5, 25–33.
19. *Ispravitel'no-trudovaja pedagogika. Uchebnoe posobie* (1967) / otv. red. V. F. Pirozhkov. Moskva: NIIRIO VSh MOOP SSSR.
20. Kolb, O. H., Khlystik, A. M., Barchuk, A. I., Kulichuk, M. M. ta in. (2000). *Kryminal'no-vykonavche pravo Ukrainy*. Luts'k: Vyd-vo Volyns'ka obl. drukarnia.
21. Kolomiets', N. V. (2015). *Aktual'ni problemy instytutu zaokhochen' v kryminal'no-vykonavchomu pravi. Yevrointehratsijni protsesy iak osnova sotsial'no-ekonomichnoi perebudovy Ukrainy: mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* (m. Kyiv, 28 liutoho 2015 r.). Kyiv: VMHO «OMU».
22. Kolomiets', N. V. (2018). *Zaokhochennia u kryminal'no-vykonavchomu pravi: teoretychni zasady ta praktyka zastosuvannia: avtoref. dys. ...* dokt. iuryd. nauk : 12.00.08 – kryminal'ne pravo ta kryminolohiia; kryminal'no-vykonavche pravo. / Derzhavnyj naukovo-doslidnyj instytut Ministerstva vnutrishnikh sprav. Kyiv.
23. *Kommentarij k Ispravitel'no-trudovomu kodeksu RSFSR* (1979) / pod red. i s predislov. N. P. Mal'shakova. 2-e izd., pererab. i dop. Moskva: Jurid. lit.
24. *Kryminal'no-vykonavche pravo Ukrainy: Zahal'na ta Osoblyva chastyny* : navch. posibnyk (2012) / za zah. red. O. M. Dzhuzy. 2-e vyd., pererob. ta dop. Kyiv: Yurinkom Inter.
25. *Kryminal'no-vykonavchij kodeks Ukrainy* : adopted on 11 July 2003. № 1129-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>.
26. Lavrinenko, O. V. (2006). *Trudove pravo: Kurs lektzij. U 2-kh ch.* Donets'k, Mariupol', Nord-Pres, MINA UP, Ch. II.

27. Mal'ko, A. V. (2004). *L'gotnaja i pooshhritel'naja pravovaja politika*. Sankt-Peterburg: Juridicheskij centr Press.
28. Mal'ko, A. V. (1996). Pooshhrenie kak pravovoe sredstvo. *Pravovedenie*, № 3 (214), 26–36.
29. Neidze, E. G. (1964). *Sushhnost' i metody regulirovanija discipliny truda v SSSR*. Tbilissi: Izdanie Tbilisskogo universiteta.
30. Pljuhin, N. V. (1978). *Disciplinarnaja otvetstvennost' rabochih i sluzhashhjih*. Moskva, Jurid. lit., 72 s.
31. *Populiarna iurydychna entsyklopediia* (2012) / uklad. V. S. Koval's'kyj (ker.) ta in. Kyiv: Yurinkom Inter.
32. Rjabovol, I. M. (1974). Sushhnost' pooshhrenija za trud po sovetському трудовому праву. *Pravovedenie*, № 5, 35–41.
33. *Slovnnyk ukrains'koi movy: akademichnyj tlumachnyj slovnnyk (1970–1980): v 11 tomakh*. (1972) / za red. I. K. Bilodida; AN URSS, In-t movoznavstva. Kyiv: Nauk. dumka, 1970–1980, T. 3, 237. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/zaokhochennja>.
34. *Sovetskoe ispravitel'no-trudovoe pravo* (1989) / pod red. N. A. Beljaeva, V. S. Prohorova. Leningrad: Izd-vo Leningradskogo universiteta.
35. Strel'chenko, O. H. (2008). *Zaokhochennia iak metod upravlinnia u sferi okhorony zdorov'ia* : avtoref. dys. ... kand. iuryd. nauk : spets. 12.00.07 – administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsijne pravo. Kyiv.
36. Sundurov, F. R., Tarhanov, I. A. (1985). Prokurorskij nadzor kak garantija obespechenija prav osuzhdenogo. *Problemy ohrany prav i interesov osuzhdenogo. Sbornik nauchnyh trudov*. Kemerovo.
37. Tkachevskij, Ju. M. (1971). *Sovetskoe ispravitel'no-trudovoe pravo*. Moskva: Izdat. Moskov. un-ta.
38. *Trudove pravo Ukrainy: Akadem. kurs: Pidruch.* (2004) / za zah. red. N. M. Khutorian. Kyiv: Vydavnytstvo A.S.K.
39. Khlystova, N. B. (2003). *Zaokhochennia suspil'no korysnoi motyvatsii: kryminal'no-pravovi ta kryminolohichni aspekty*: avtoref. dys. ... kand. iuryd. nauk : spets. 12.00.08 – kryminal'ne pravo, kryminolohiia; kryminal'no-vykonavche pravo. Kyiv.
40. Khriapins'kyj, P. V. (2008). *Zaokhochuval'ni normy u kryminal'nomu zakonodavstvi Ukrainy : navch. Posibnyk*. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury.
41. Khriapins'kyj, P. V. (2010). *Zaokhochuval'ni normy u kryminal'nomu zakonodavstvi Ukrainy: teoretychni, zakonotvorchi ta pravozastosovni problemy*: avtoref. dys. ... dokt. iuryd. nauk : spets. 12.00.08 – kryminal'ne pravo ta kryminolohiia; kryminal'no-vykonavche pravo. Kharkiv.
42. Chubukov G. V. *Pravovyie formy pooschreniya rabotnikov selskogo hozyajstva*. Moskva: Yurid. lit., 1980.
43. Shumljaeva, I. D. (2004). *Trudove pravo Ukraini. Navch. posibn.* Donec'k: DRIDU NADU.
44. Yaremko, Z. V. (2016). *Zastosuvannia zakhodiv zaokhochennia ta stiahnennia do osib, pozbavlenykh voli na pevnij strok*: dys.... kand. iuryd. nauk : 12.00.08 – kryminal'ne pravo ta kryminolohiia; kryminal'no-vykonavche pravo. / L'viv's'kyj derzhavnyj universytet vnutrishnikh sprav, L'viv.
45. Yaremko, Z. V. (2012). Poniattia zaokhochennia v kryminal'no-vykonavchomu pravi. *Naukovyj visnyk L'viv's'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia iurydychna, № 2 (2)*, 272–281.

**THE CONCEPT, ESSENCE AND SIGNIFICANCE
OF INCENTIVES, APPLICABLE TO THE JUVENILES
SENTENCED TO IMPRISONMENT**

T. Burdina

*Separate structural subdivision «Technological Vocational College
of Lviv Polytechnic National University»,*

St. John Paul II Avenue, 15, Lviv, Ukraine, 79058,

e-mail: tvburdina@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-3734-6633

The article is devoted to the study of various approaches to understanding the concept, content, essence, purpose and significance of incentives in legal science. Therefore, in studying this legal category, which is interdisciplinary and complex, the author was based on the scientific positions of both Soviet and modern Ukrainian researchers, established in the general theory of law and such legal sciences as labor, administrative, criminal and criminal executive law. Consequently, the article highlights that the various scholars view incentives as an act of approval and recognition of merit; as a peculiar form of positive assessment and reward of useful (honest, lawful) behavior associated with excessive performance of one's duties; as a means of stimulating law-abiding behavior of convicts, which serves the purpose of their further correction and resocialization.

The latter interpretation is quite broad and unanimously substantiated in the science of criminal executive law. Thus, in general, the stimulating value of incentives is emphasized, in particular, by such scholars as the representatives of the theory of law V. M. Baranov, O. V. Malko and O. O. Barabash, Soviet theorists of labor law O. I. Zaretska and S. S. Karinskyi as well as Soviet and Ukrainian researcher of labor law O. T. Barabash, representatives of Soviet science of correctional labor law F. R. Sundurov, I. A. Tarkhanov, Y. M. Tkachevskyi as well as Ukrainian theorist of criminal executive law O. M. Dzhezha. Moreover, on the influence by the application the measures of incentives on the stimulation of law-abiding behavior of convicts and, consequently, their further correction and resocialization emphasize their attention such scholars in the field of criminal executive law, as Soviet researchers M. A. Yefimov, V. P. Artamonov, as well as Ukrainian scholars O. G. Kolb, P. V. Khryapinskyi, N. B. Khlystova, N. V. Kolomyets, Z. V. Yaremko.

The author also adheres to this scientific position in understanding the nature, purpose and significance of the measures of incentives and believes that they are primarily intended to stimulate further law-abiding behavior of persons sentenced to imprisonment, including juveniles, with the purpose to correct and resocialize them, as well as prevention of further commission of new offenses both by the convicts themselves, to whom the measure of incentives was applied, and by other persons.

Keywords: measures of incentives, stimulus, stimulation of law-abiding behavior of convicts, commendation, reward.

*Стаття: надійшла до редакції 04.03.2022
прийнята до друку 20.05.2022*